

LBRIS

We know
books

ANNA KARENINA

LEV TOLSTOI

Traducere din limba rusă
ANCA IRINA IONESCU

LITERA
București

LIBRIS

We know
books

PARTEA ÎNTÂI

I

Toate familiile fericite seamănă între ele, fiecare familie nefericită este nefericită în felul ei.

În casa familiei Oblonski, totul era întors cu susul în jos. Soția aflase că soțul avea o relație cu fosta lor guvernantă franceză și îi declarase că nu mai poate trăi sub același acoperiș cu el. Situația dura așa de trei zile, și nu numai cei doi soți sufereau din cauza ei, ci și ceilalți membri ai familiei, ba chiar și servitorii. Toți membrii familiei și servitorii aveau sentimentul că traiul lor împreună n-are rost și că, până și într-un han unde se adună întâmplător, oamenii sunt mai legați între ei decât membrii familiei și slujitorii celor doi soți Oblonski. Soția nu ieșea din camerele ei, soțul lipsea de trei zile de acasă. Copiii alergau ca bezmetici prin toată casa. Englezoaica se certase cu intendentă și îi scrisese unei prietene, rugând-o să-i caute alt loc; bucătarul plecase de tot cu o zi înainte, chiar în timpul prânzului; bucătăreasa care gătea pentru slugi și vizitiul ceruseră socoteala.

A treia zi după ceartă, prințul Stepan Arkadici Oblonski – Stiva, cum i se spunea în societate – se trezi la ora obișnuită, adică opt dimineața, nu în dormitorul nevastei, ci în birou, pe canapeaua de marochin. Își răsuci trupul greoi și îngrijit pe arcurile divanului ca și când ar fi vrut să adoarmă din nou pentru mult timp, strânse puternic perna în brațe și își lipi obrazul de ea; dar, dintr-odată, sări în picioare, se ridică pe divan în capul oaselor și deschise ochii.

„Da, da, cum a fost?“, se gândi el, amintindu-și ce visase. „Da, cum era? A, da! Alabin dădea un prânz la Darmstadt; ba nu, nu la Darmstadt, era un nume american. Da, dar se făcea că Darmstadt e în America. Da, Alabin dădea un prânz pe mese de sticlă, da, și mesele cântau «Il mio tesoro»¹. Nu, nu «Il mio tesoro». Alteceva mai bun, și erau niște carafe micițe care erau femeii“, își aminti el.

Ochii lui Stepan Arkadici sclipiră vesel, și el căzu pe gânduri, zâmbind. „Da, era bine, era tare bine. Erau și alte lucruri excelente acolo, dar nu le poți rosti în cuvinte și nu ai cum să le descrii când ești treaz.“ Și, observând o geană de lumină care se furișa pe la marginea draperiei de postav, își dădu repede picioarele jos pe de canapea, căutând pe pipăite papucii tiviți cu marochin auriu pe care îi brodase soția lui (cadou de la ea anul trecut, de ziua lui de naștere) și, după obiceiul vechi de nouă ani, întinse mâna, fără să se scoale, spre locul unde, în dormitor, îi atârna halatul. Și dintr-odată își aminti cum și de ce doarme nu în dormitorul soției, ci în birou; zâmbetul îi dispăru de pe chip și fruntea i se încruntă.

„Of, of, of!“, gemu el, amintindu-și tot ce se întâmplase. Și în mintea lui reapărură toate amănuntele certei cu nevasta, situația lui fără ieșire și sentimentul propriei vinovății, care îl chinuia cel mai rău.

„Da! N-o să mă ierte și nu poate să mă ierte. Și cel mai groaznic e că toată vina e numai a mea, dar eu nu sunt vinovat. Tocmai asta e drama“, își spunea el. „Of, of, of!“, mormăia disperat, amintindu-și cele mai cumplite impresii din timpul certei.

¹ „Comoara mea“ (în limba italiană în original), arie celebră din opera *Don Giovanni* de Mozart (n.tr.)

Cel mai neplăcut fusese primul minut, când se întorsese de la teatru, vesel și mulțumit, ținând în mână o pară uriașă pentru soția lui, dar n-o găsisese în salon; spre uimirea lui, n-o găsisese nici în birou și, în cele din urmă, o descoperise în dormitor, ținând în mână biletul nefericit care dezvăluia totul.

Dolly cea veșnic preocupată de griji și de treburi, femeia mărginită, cum o considera el, ședea neclintită cu bilețelul în mână și se uita la el cu o privire încărcată de groază, de dispreț și de mânie.

– Ce e asta? Asta? îl întreba ea, arătând spre bilețel.

Și, când își amintea scena, așa cum se petrece adesea, pe Stepan Arkadici îl chinuia nu întâmplarea ca atare, ci felul în care reacționase la cuvintele soției.

Se întâmplase cu el ceea ce li se întâmplă tuturor oamenilor când sunt surprinși făcând ceva foarte rușinos. Nu reușise să-și compună o expresie potrivită situației în care se trezise dintr-odată în fața soției, după ce vinovăția îi fusese dată în vileag. În loc să se prefacă jignit, să nege, să se justifice, să-și ceară iertare, ba chiar să rămână indiferent – orice ar fi fost mai bine decât ceea ce făcuse! –, pe fața lui se așternuse dintr-odată, absolut fără voia lui („un reflex al creierului“, își spusese Stepan Arkadici, care era pasionat de fiziologie), zâmbetul lui obișnuit, blajin și tocmai de aceea prostesc.

Nu-și putea ierta acest zâmbet prostesc. Când îl văzuse cum zâmbește, Dolly se cutremurase ca străpunsă de o durere fizică și se dezlănțuise, cu patima ei obișnuită, într-un torent de cuvinte aspre, după care ieșise în fugă din încăpere. Din acel moment nu mai voise să-și vadă soțul.

„Și de vină e numai zâmbetul ăla idiot“, își spunea Stepan Arkadici. „Dar ce să fac? Ce să fac?“, se întreba el disperat și nu găsea răspuns.

II

Stepan Arkadici era un om corect față de el însuși. Nu se putea amăgi și nici nu putea să-și dea asigurări sieși că îi pare rău de fapta lui. Nu putea să se mai căiască acum de ceva ce regretase cu vreo șase ani în urmă, când își înșelase soția pentru prima dată. Nu se putea căi de faptul că el, bărbat

de treizeci și patru de ani, chipeș și iubăreț, nu era îndrăgostit de soția lui, mama celor cinci copii în viață și a altor doi morți și care era cu numai un an mai tânără decât el. Îi părea rău numai că nu reușise să se ascundă mai bine de ea. Era însă conștient de dificultatea situației lui și îi părea rău de Dolly, de copii și de el însuși. Poate că ar fi reușit să-și ascundă mai bine păcatele de soție dacă și-ar fi închipuit că vestea aceasta o va zdruncina atât de tare. Nu reflectase niciodată limpede la această problemă, dar avusese impresia vagă că soția sa își dăduse seama de mult că nu-i e credincios și că se făcea că nu vede. Ba i se părea chiar că Dolly, istovită, îmbătrânită, o femeie care nu mai era frumoasă și nu se făcea remarcată prin nimic, simplută, nimic altceva decât o bună mamă de familie, ar fi trebuit, dintr-un simț al dreptății, să fie îngăduitoare cu el. Dar se dovedise exact contrariul.

„Of, ce groaznic! Of, of, cumplit!“, își spunea întruna Stepan Arkadici și nu-i venea nimic altceva în minte. „Și ce bine era înainte, ce bine o duceam împreună! Dolly era mulțumită, era fericită cu copiii, eu n-o deranjam cu nimic, o lăsam să-și vadă de copii, de gospodărie, așa cum voia. E drept, nu-i frumos că ea a fost guvernanta la noi în casă, nu-i frumos! E trivial și josnic să faci curte propriei guvernante. Dar ce guvernantă!“ (Își aminti viu ce ochi negri și jucăuși avea *mademoiselle* Roland și ce zâmbet...) „Și totuși, cât a fost la noi în casă, nu mi-am permis nimic. Și cel mai rău e că Dolly deja... Parcă-i un făcut! Of, of, of! Ei, dar ce, ce să fac?“

Nu exista nici un răspuns, decât acela general pe care îl dă viața celor mai complexe probleme, imposibil de rezolvat: trebuie să trăiești cu gândul la nevoile zilnice, adică să te cufunzi în uitare. Să se cufunde în somn, ca să uite, nu mai putea, cel puțin până la căderea nopții; nu se putea întoarce la muzica pe care o cântau carafele-femei. Nu-i rămânea decât să caute uitarea în somnul vieții.

„O să mai vedem“, își spuse Stepan Arkadici, se ridică în picioare, își puse halatul cenușiu cu căptușeală de mătase albastră, înnodă ciucurii cordonului și, trăgând zdravăn aer în pieptul lat, se apropie de fereastră cu pasul vioi al picioarelor lui cu vârfurile depărtate, care îi purtau cu ușurință trupul masiv, ridică storurile și sună energic. La auzul soneriei, bătrânul lui

prieten, valetul Matvei, intră imediat aducându-i hainele, cizmele și o telegramă. În urma lui Matvei intră și bărbierul cu ustensilele lui.

– Au venit hârtii de la slujbă? întrebă Stepan Arkadici, luând telegrama și așezându-se în fața oglinzii.

– Sunt pe masă, răspuse Matvei și îi aruncă stăpânului o privire întrebătoare și plină de înțelegere. Așteptă puțin, apoi adăugă cu un zâmbet șiret: A fost cineva din partea proprietarului birjei.

Stepan Arkadici nu răspuse nimic, mulțumindu-se să-și arunce ochii la Matvei în oglindă; după privirile care li se încrucișară în oglindă, se vedea că se înțeleg unul pe altul. Ochii lui Stepan Arkadici parcă întrebau: „De ce spui asta? Ce, nu știi?”

Matvei își băgă mâinile în buzunare, depărtă un picior și se uită la stăpânul său în tăcere, binevoitor, cu un zâmbet abia schițat.

– I-am spus să vină duminică, iar până atunci să nu vă mai deranjeze și nici să nu se mai obosească degeaba, spuse el, rostind, se vede, o frază pregătită dinainte.

Stepan Arkadici înțelese că lui Matvei îi ardea de glumă ca să atragă atenția asupra lui. Desfăcu telegrama, o citi, corectând, ca de obicei, pe ghicite cuvintele schimonosite, și se lumină la față.

– Matvei, sora mea, Anna Arkadievna, sosește mâine, spuse el dând la o parte pentru o clipă mâna lucioasă și rotofeie a bărbierului, care tocmai trasa o potecă rozalie printre favoriții lui lungi și cărlionțați.

– Slavă Domnului! spuse Matvei, arătând prin acest răspuns că înțelege și el la fel de bine ca stăpânul importanța acestei vizite, adică faptul că Anna Arkadievna, iubită soră a lui Stepan Arkadici, ar fi putut contribui la împăcarea celor doi soți. Singură sau cu soțul? întrebă el.

Stepan Arkadici nu putea răspunde, căci bărbierul îi lucra la buza superioară, așa că ridică un deget. Matvei încuviință din cap în oglindă.

– Singură. Să pregătim camerele de sus?

– Spune-i Dariai Aleksandrovna! Să hotărască ea!

– Dariai Aleksandrovna? repetă, parcă îndoit, Matvei.

– Da, spune-i! Uite, du-i și telegrama și dă-mi de știre ce zice! „Aha, faceți o încercare“, pricepu Matvei, dar spuse doar atât:

– Am înțeles.

Stepan Arkadici era deja spălat, pieptănat și tocmai se pregătea să se îmbrace, când Matvei se întoarse în încăpere scârțâind din cizme pe covorul moale, cu telegrama în mână. Bărbierul nu mai era.

– Daria Aleksandrovna mi-a poruncit să vă transmit că ea pleacă. „N-are decât să facă după cum poștește!“ – adică după cum poftiți, spuse el și, râzând numai cu ochii, își vârî mâinile în buzunare, lăsă capul într-o parte și rămase cu privirile ațintite la stăpân.

Stepan Arkadici tăcu o clipă, apoi pe chipul lui frumos se așternu un zâmbet blajin și oarecum jalnic.

– Ei, ce zici, Matvei? făcu el, clătinând din cap.

– Nu-i nimic, conașule, o să se dregă, spuse Matvei.

– O să se dregă?

– Neapărat.

– Așa crezi? Cine-i acolo? întrebă Stepan Arkadici, auzind foșnet de rochie dincolo de ușă.

– Eu sunt, conașule, se auzi o voce plăcută și hotărâtă, și de după ușă se ivi chipul sever și ciupit de vărsat al Matrionei Filimonovna, dădaca.

– Ce-i, Matrioșa? întrebă Stepan Arkadici, ieșind către ea în ușă.

Deși Stepan Arkadici se făcuse vinovat cu vârful și îndesat în fața soției și își dădea și el seama de asta, aproape toți ai casei, inclusiv dădaca, prietena cea mai bună a Dariei Aleksandrovna, erau de partea lui.

– Ei, ce este? întrebă el posomorât.

– Conașule, mergeți și cereți-vă iertare încă o dată! Poate dă Domnul! Se chinuieste îngrozitor, ți-e și milă să te uiți la ea, și apoi, toată casa e cu fundul în sus! Conașule, fie-vă milă de copii! Cereți-i iertare, conașule! Ce să-i faci? Dac-ați vrut distracție...

– Da' nici n-o să mă primească...

– Dumneavoastră faceți-vă treaba! Mila Domnului e mare, rugați-vă la Domnul, conașule, rugați-vă!

– Bine, hai, du-te! spuse Stepan Arkadici, roșind brusc. Hai să mă îmbraci! se întoarse el către Matvei și-și scoase cu o mișcare hotărâtă halatul.

Matvei ținea cămașa deja pregătită, desfăcută ca un burlan, suflă o scamă nevăzută de pe ea și o trase cu o plăcere vădită peste trupul răsfățat al stăpânului.

III

După ce se îmbracă, Stepan Arkadici se dădu cu parfum, își puse manșetele, distribui prin buzunare cu gesturile obișnuite țigările, portmoneul, chibriturile, ceasul cu două lăntișoare și brelocuri și, potrivit-și batista și simțindu-se curat, parfumat, sănătos și într-o formă fizică excelentă, cu tot necazul lui, porni topăind ușor pe fiecare picior spre sufragerie, unde îl așteptau deja cafeaua și, alături de ea, scrisorile și hârtiile de la slujbă.

Se așeză și citi scrisorile. Una dintre ele era cât se poate de neplăcută – de la un negustor care cumpăra o pădure de pe moșia soției. Pădurea aceasta trebuia neapărat vândută, dar acum, până nu se împăca cu soția, nu putea fi vorba de așa ceva. Cel mai supărător lucru era că, în felul acesta, în chestiunea împăcării viitoare cu soția se amestecau și interese financiare. Iar la gândul că s-ar putea lăsa condus de aceste interese, că va căuta să se împace cu soția ca să poată vinde pădurea, Stepan Arkadici se simțea profund jignit.

Termină de citit scrisorile și trase spre el teancul de hârtii de la serviciu. Răsfoi rapid două dosare, făcu câteva observații cu un creion gros, apoi împinse dosarele la o parte și luă cafeaua; în timp ce o bea, desfăcu ziarul de dimineață, încă umed, și începu să-l citească.

Stepan Arkadici primea și citea un ziar liberal, nu de extremă liberală, ci de orientarea adoptată de majoritatea oamenilor. Și, deși nu-l interesau, de fapt, nici știința, nici arta, nici politica, susținea cu tărie opiniile majorității și ale ziarului său